ДЕТСКА ГРАДИНА № 19 “СЛАВЕЙЧЕ”
Варна, ул. “Студентска” № 7; email – dg19.admin@dg19slaveiche.eu; тел. 052/301-328; 052/301-329

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ

НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО

В ДЕТСКА ГРАДИНА № 19 „СЛАВЕЙЧЕ“

ВЪВЕДЕНИЕ

Документът има за цел да регламентира единен механизъм за превенция и интервенция при насилие и тормоз в ДГ № 19 „Славейче“ и да подпомогне служителите и родителите в създаването на сигурна и подкрепяща образователна среда.

Прилагането на механизма се основава на разбирането, че ефективното предотвратяване и преодоляване на насилието и тормоза изисква последователна и целенасочена политика, споделяна и прилагана от всички участници в образователния процес. Тя определя дългосрочните цели и задачи за превенция, както и конкретните роли, отговорности и процедури за действие при възникнали ситуации.

Документът включва две основни части, приложения и алгоритъм за прилагане на механизма. В първата част са представени понятията „насилие“ и „тормоз“, разграниченията между тях, основните видове поведение и признаците, по които могат да бъдат разпознати. С тази информация следва да бъдат запознати всички служители в детската градина.

Във втората част са разгледани основните елементи на политиката за сигурна образователна среда – превенция и интервенция при насилие и тормоз. Определени са дейностите на ниво институция и група, ролята на родителите, както и взаимодействието с компетентните институции и служби при необходимост.

Приложенията съдържат практически насоки за оценка на ситуацията, действия на ниво група и подаване на сигнали при по-сериозни случаи. Алгоритъмът определя конкретните стъпки за прилагане на механизма.

I. ИЗМЕРЕНИЯТА НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

КАКВО Е НАСИЛИЕ?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието **„насилие”,** дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето:

„Насилие” над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„Физическо насилие” е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„Психическо насилие” са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

„Сексуално насилие” е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табута на обществото”.

„Пренебрегване” е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност,

когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

КАКВО Е ТОРМОЗ?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен. Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Професор д-р Дан Олвеус определя тормоза като „повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече ученици, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин."

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставящо травматични следи действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Ключови в разбирането за тормоза са следите характеристики:

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си
3. позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира;
4. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на насилие.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат описани като:

Физически тормоз, например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.

Психически тормоз, например, подмятане, подиграване, закачане, обиди, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на личните вещи, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Когато е в група - под формата на изолиране, игнориране, изключване от групови дейности, избягване, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз.

Сексуален тормоз - представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Кибернасилие и **Кибертормоз** — насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обидни, заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на дете с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис без негово съгласие, кражба на самоличност/профили, обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и др.

Ако дете е въвлечено в рискова ситуация онлайн, това винаги има своите отражения в реалния му живот. Преживяванията за детето могат да бъдат дори по- унизителни, тъй като

кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг хора.

РАЗГРАНИЧАВАНЕ НА ТОРМОЗА ОТ ЗАКАЧКИ, КОНФЛИКТИ И ИГРА МЕЖДУ ДЕЦАТА

В ежедневното взаимодействие между децата възникват различни ситуации – игри, шеги, закачки, спорове или физическо премерване на силите. Не всяко подобно поведение представлява насилие или тормоз. Поради това при възникване на конфликт или физическо взаимодействие между деца е необходимо учителя да оцени конкретната ситуация, поведението на участниците и неговото въздействие върху децата.

При преценката следва да се наблюдават не само пряко участващите деца, но и реакциите на останалите деца в групата. Важно е да се установи дали взаимодействието е взаимно, доброволно и приятно за участниците, или едното дете се чувства притеснено, уплашено или принудено.

По-скоро става дума за игра или взаимна закачка, когато:

- децата участват доброволно и видимо се забавляват;
- усмихват се, смеят се и свободно сменят ролите си;
- действията са взаимни и никое дете не се стреми постоянно да доминира;
- при несъгласие едното дете може да се оттегли и другото уважава това;
- ситуацията не причинява страх, болка, унижение или силен дискомфорт;
- останалите деца не се включват с цел да подкрепят или насърчават агресивното поведение.

За тормоз може да се говори, когато се наблюдават един или повече от следните признаци:

- едното дете видимо се чувства зле, напрегнато е, плаче, страхува се или се опитва да избегне ситуацията;
- поведението е едностранно и ролите не се сменят;
- едно дете постоянно заема доминираща позиция спрямо друго;
- закачките, обидите или действията продължават, въпреки че детето ясно показва или заявява, че не желае това;
- поведението се повтаря или се проявява многократно;
- подигравките са свързани с особеност, която детето трудно може да промени – външен вид, физически характеристики, способности, начин на говорене, умения и др.;
- други деца наблюдават, насърчават, присъединяват се или се забавляват за сметка на детето, което е обект на поведението;
- налице е съществена разлика във възрастта, физическата сила, влиянието или социалната позиция на участващите деца;
- поведението води до страх, унижение, изолация, физическа болка или друг вид негативно преживяване.

Особено важно е да се отчита реакцията на детето. Ако то ясно заяви, че определено поведение го кара да се чувства зле и поиска то да бъде прекратено, продължаването на това поведение следва да се приеме като сериозен сигнал за възможен тормоз и да бъде разгледано съобразно конкретните обстоятелства.

При установяване на обикновена игра или взаимна закачка учителят следва да наблюдава ситуацията и при необходимост да напомни на децата правилата за безопасно общуване и игра,

така че никой да не бъде наранен или поставен в неудобно положение.

Когато поведението съдържа признаци на тормоз или насилие, педагогическият специалист предприема действия съобразно степента на ситуацията и предвидените в настоящия механизъм процедури. При необходимост се включват и други служители на детската градина, родителите и компетентните институции.

Особено внимание следва да се отделя на психическите и емоционалните прояви на насилие. За разлика от физическата агресия, която обикновено се забелязва по-лесно, обидите, подигравките, прякорите, заплахите, умишленото изолиране и отхвърляне често остават незабелязани. Децата невинаги споделят с възрастните за подобни преживявания, поради което педагогическите специалисти трябва да наблюдават внимателно поведението, настроението и взаимоотношенията в групата.

Навременната реакция още при първите признаци на агресивно или унизително поведение е важна част от превенцията на насилието и тормоза и допринася за изграждането на спокойна, безопасна и подкрепяща среда за всички деца в ДГ № 19 „Славейче“.

ПРИЗНАЦИ, ПО КОИТО МОЖЕ ДА СЕ РАЗПОЗНАЯТ НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗЪТ:

Разпознаването на насилие и тормоз включва следните физически и поведенчески признаци:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрични отговори;
- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
- чести отсъствия от определени часове;
- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- употреба на алкохол, медикаменти, занемаряване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сресва косата си);
- психосоматични симптоми, като болки в стомаха, главоболие, гадене и др., оплаква се, че сънува кошмари и сънят му е нарушен;
- различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт,

разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възраст);

- наблюдават се промени в навиците или в използването на интернет и социалните мрежи.

Тормозът между деца спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

1. Принципи, ценности, философия

Основен принцип при изграждането на институционална политика за противодействие на насилието и тормоза в ДГ № 19 „Славейче“ е прилагането на цялостен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и насилието за създаване на по-сигурна образователна среда.

Създаването на сигурна образователна среда в детската градина се базира на следните специфични принципи:

- ✓ Позитивна култура и климат, които:
  - приемат различието и разнообразието и се базират на принципите на приобщаващото образование;
  - дават възможност за развитие на сигурна среда, в която децата открито споделят и обсъждат теми, свързани с насилието;
  - насърчават взаимоотношения на уважение сред цялата общност
- ➢ Споделяно разбиране за насилието и тормоза и последиците;
- ➢ Подкрепа и мотивиране на деца и служители, в т.ч. информиране, обучение, консултиране, супервизия и изграждане на капацитет за справяне с насилието;
- ➢ Въвеждане на образователни стратегии и дейности за превенция, които:
  - развиват емпатия, уважение и резилианс сред децата
  - ясно адресират агресивно поведение
  - изграждат нулева толерантност към всички форми на насилие
- ➢ Системност и регулярност при вписване, изясняване и прилагане на мерки и последващи действия в случаи на насилие и тормоз;
- ➢ Координация и последователни усилия от страна на институцията за изграждане на мрежа от взаимовръзки и взаимодействия и изграждане на по-сигурна среда;
- ➢ Партньорство с родители;
- ➢ Непрекъсната оценка и проследяване на ефективността на цялостната политика за превенция и интервенция на насилие и тормоз.

За да се изгради защитната мрежа в детската градина е необходимо:

- ✓ да се поставят ясни граници,
- ✓ да се формират ценности,
- ✓ да се създадат правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз в детската градна.

В ДГ № 19 „Славейче“ има:

- ✓ правила и решения във връзка с проявите на тормоз и насилие.
- ✓ създадени са условия за превантивна работа – децата са включени в образователни

дейности и игри, чрез които се възпитава уважение и толерантност към различията, развива се чувствителност към границите на другия, етика на взаимоотношенията, кое поведение е приемливо и кое – не, как да се реагира на неприемливо поведение и др.

✓ система за интервенция – деца, учители и родители са запознати с реда и условията за информиране и адекватна помощ.

✓ училище за учители за повишаване компетенциите по актуални проблеми, включително и по посока овладяване на модели за подкрепа при различни форми на тормоз и насилие;

✓ Провеждане на обучения на учителите, насочени към повишаване на професионалната им компетентност по актуални теми, свързани с превенцията и противодействието на насилието и тормоза, както и с прилагането на ефективни подходи за подкрепа на децата при възникване на подобни ситуации.

Причините за проявите на насилие и агресивно поведение са разнообразни и често взаимно свързани, поради което детската градина не може да въздейства върху всички фактори. В рамките на своята компетентност екипът на ДГ № 19 „Славейче“ насочва превантивните си действия към факторите от образователната и социалната среда, които могат да провокират агресия или да поддържат модели на неприемливо поведение.

За тази цел се прилагат следните основни направления:

✓ Формиране на социални и емоционални умения – последователна работа с децата за изграждане на уважение, толерантност, съпричастност, умения за общуване и разрешаване на конфликти без използване на агресия.

✓ Създаване на сигурна и подкрепяща физическа среда – организиране и поддържане на пространствата в детската градина по начин, който ограничава предпоставките за агресивно поведение и насърчава взаимодействието, сътрудничеството и чувството за принадлежност към групата.

✓ Насърчаване на сътрудничеството и екипната работа – прилагане на подходи, които ограничават прекомерното съревнование и създават възможности за съвместни дейности, споделяне на преживявания и решаване на проблеми в групата. Подходящи форми са работа по минипроекти, инициативи и дейности извън обичайната среда на групата.

✓ Подкрепящ подход при неприемливо поведение – прилагане на последователни действия за разбиране на причините и последиците от агресивното поведение, насочени към неговото коригиране и изграждане на приемливи модели за взаимодействие, като основен акцент се поставя върху подкрепата, възстановяването на отношенията и отговорното поведение, а не върху наказанието.

Институционалната политика се реализира на равнище детска градина и на равнище детска група, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието. Превенцията поставя приоритет върху дейности на равнище група, например създаване на правила на отношения, четене на художествена литература , тематични дискусии, куклени етюди, ролеви игри. Дискусиите са възможност в групата да се поставят за обсъждане въпроси,

които вълнуват или смущават децата, като по този начин се създава пространство за отработване на агресията чрез говорене, разиграване на ситуации, тяхното обсъждане и съответно осмисляне.

Интервенциите включват действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на тормоз и насилие, като се отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въвлечено пряко или косвено в ситуацията, и се прилага принципа на най-добрия интерес на детето. В по-голямата си част интервенциите включват отговора на училището при възникнали ситуации на тормоз и насилие.

2. Разработване на система от мерки за реализиране на сигурна образователна среда:

2.1. Създаване на координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с насилието и тормоза. Съветът се ръководи от педагогически специалист, определен от директора и включва в състава си педагогически съветник, учители, деца и родители.

2.2.Оценка на ситуацията

Оценката и анализирането на ситуацията са от значение за планирането на дейности за изграждане на сигурна образователна среда. Оценката съдържа описание на следното: До колко са запознати заинтересованите страни с темата за насилие и тормоз? Какви видове и форми на насилие и тормоз има в детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кои са участниците? Как се е реагирало до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна?

Оценката се организира от ръководството на институцията и се осъществява от координационния съвет в началото на учебната година. За целта могат да се използват редица инструменти, като специални въпросници, анкети, дискусии с участие на цялата училищна общност, фокус групи с деца, учители и родители и др.

Резултатите от оценката и наличието на проблем се представят от координационния съвет и се обсъждат на тематичен педагогически съвет, на който участие могат да вземат всички заинтересовани страни. Резултатите могат да се обсъдят и на родителските срещи.

2.3. Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза

Планът за изпълнение се изготвя и реализира от координационния съвет и се утвърждава от директора с продължителност от една учебна година, като се актуализира в началото на всяка учебна година. Планът включва описание на всички дейности по превенция и интервенция на ниво институция и ниво група/клас и е индивидуален за всяка детска градина, училище, център за подкрепа на личностното развитие. В плана са очертани срокове и отговорности по изпълнение на дейностите по превенция и интервенция.

2.4. Планиране на дейности по превенция

2.4.1. Дейности по превенция на равнище детска градина

- Създаване/актуализиране на етичен кодекс на училищната общност съгласно ЗПУО. Етичният кодекс на училищната общност включва всички участници в предучилищното

и училищното образование.

- Създаване на единни училищни правила, които да станат част от Правилника за дейността на институцията. Този процес е от две стъпки:

1. Изработване на правила на поведение и ценности от всяка група

2. Обобщаване на правилата на ниво институция и вписване в Правилника за дейността на институцията.

- Запознаване на цялата училищна общност с определението, проявлението и последиците от насилието и тормоза.
- Повишаване квалификацията на педагогическия персонал за работа с програмите, включително реализиране на специализирани обучения за определени категории от работещите в институциите на предучилищното и училищното образование за превенция и справяне с насилието и тормоза.
- Информиране и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността - съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в детската градина, училището и центъра за подкрепа на личностното развитие.

2.4.2. Дейностите за превенция на ниво група включват:

- Децата и учителят създават правила за поведение на групата(описано като първа стъпка от създаването на единни училищни правила в 2.4.1. Дейности по превенция на равнище институция).
- Обучителни дейности и работа с групата, в които водеща роля има учителят/класният ръководител. При работата на равнище клас/група следва да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната прогама, вкл. теми от глобалното, гражданското, екологичното, здравното, интеркултурното образование. Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за насилието и тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения за здравословно и ненасилствено общуване, емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. Основните теми могат да бъдат:

1. Правата на децата и отговорностите, които те създават по отношение на околните.
2. Ценностите — какво са, какви могат да бъдат, как се проявяват в поведението, как се прилагат в ежедневието?
3. Какво представляват насилието и тормозът, разпознаваме ли ги, как можем и на кого да съобщаваме за случаи на насилие и тормоз?
4. Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите?
5. Как се чувстваме, когато видим прояви на насилие и тормоз и какво правим? Какво можем да направим?

- Използване на подход, ориентиран към децата, на подхода за работа с връстници, осигуряване на условия за участие на децата и учениците, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по превенция (ползване на организацията на ученическите съвети, различни инициативи, идващи от децата и др.);

- Провеждане на тематични родителски срещи.

2.5. Дейности по интервенция

2.5.1. Дейности по интервенция на ниво институция

Дейностите по интервенция на ниво институция задължително се включват в Годишния план за дейността на институцията и се приемат на първия педагогически съвет за учебната година. Включват:

- Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията

Дневникът със случаи се създава за целите на анализа и планирането на цялостна политика за превенция и интервенция на насилието и тормоза. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация (Приложение 1), при които е необходима и намесата на координационния съвет. В Дневника със случаи се описва следната информация: дата, група/клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя.

На базата на вписаните ситуации, координационният съвет извършва анализ и оценка на риска от продължаване на насилието и тормоза. Координационният съвет е отговорен за анализа и разпознаването на деца и ученици, които участват и се въвличат в ситуации на насилие и тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. От анализа координационният съвет дава становище за индивидуална работа по случай с дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на Закона за закрила на детето и Закона за предучилищното и училищното образование, предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуална, групова работа и др. Координационният съвет дава становище и насочва ученикът към допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете в риск. Дневникът се съхранява при психолога или педагогическия съветник, а при липса на такъв специалист - при друг член на координационния съвет, определен от директора на училището.

- Иницииране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.
- При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Дирекция „Социално подпомагане” (Отдел „Закрила на детето” - ОЗД) и/или полицията.

Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция (виж Приложение 3: Кой, кога и къде може да подава сигнал за дете в риск?), в който следва да се включи представител на институцията (учител на групата/класен ръководител, училищен психолог/педагогически съветник).

Индивидуалната работа по случай с дете се осъществява интегрирано от мултидисциплинарен екип. При становище от координационния съвет в детската градина за иницииране на работа по случай или ако не се свика Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, психологът следва да инициира работа по случай с детето в детската градина/училището.

Всеки служител в детската градина е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.

2.5.2. Дейности по интервенция на ниво група - отнасят се до всички ситуации на насилие и тормоз според приетата класификация (Приложение 1).

• Обсъждане между децата и учителя на групата с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения.

• Съвместни действия между учител и психолог/педагогически съветник и включване на външни специалисти.

Може да се организират допълнителни занятия с цялата група/клас с подкрепата на психолога или педагогическия съветник. За целта би могъл да се покани и външен за детската градина/ училището, центъра за подкрепа на личностното развитие, специализираното обслужващо звено специалист.

- Използване на посредник при разрешаване на конфликта.
- Провеждане на тематична родителска среща.

3. Работа с родители

Включването на родителите е важна част от реализирането на цялостната политика и важно условие за нейната ефективност. Съгласно училищните политики родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция и интервенция.

Партньорството с родителите за съдействие по превенция на насилието и тормоза може да се осъществява чрез:

- Провеждане на тематична родителска среща, в която учителите да запознаят родителите с цялостната политика, да им се представят основните моменти в механизма и да се дискутира тяхната готовност да участват.
- Покана към родители, които да се включат, като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота.
- Идентифициране на родители, които могат да бъдат посредници за осъществяване на връзка между детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено и други организации и институции. Родителското съдействие може да има различни измерения, като:

✓ родители - специалисти от областта на помагащите професии (психолози, социални работници, медиатори, лекари) или други професии, които могат да бъдат полезни и с чиято помощ могат да се реализират училищни инициативи

✓ родители, изявили желание да се включат в групи за придружаване на определени групи деца по пътя от дома до детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено и обратно

✓ родители, изявили желание да бъдат посредници между детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено и родителите или други организации и институции, когато това се налага.

Партньорството с родителите в случаи на интервенция: във всички случаи е необходимо родителите на участващите в ситуацията на насилие или тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията. Насоки към учителя за разговор с родителите:

- Добре е разговорът да бъде започнат със силните страни на децата и след това да се

представи ситуацията. Това ще помогне за свалянето на напрежението още в началото.

- Добре е останалите родители от групата/класа също да бъдат информирани за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението. По този начин се ограничават различни интерпретации и спекулации поради непознаване на ситуацията. Родителите трябва да бъдат информирани, че критиките, обидите и неглижирането на другото дете или деца от тяхна страна са недопустими и само ще задълбочат конфликта.
- Разговорът грябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се остави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки; от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености - кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат. Конструктивно е учителят да дава конкретни препоръки на родителите какво биха могли да направят и да обсъжда дали това е според възможностите им. По преценка, учителят може да насочи родителите за консултация с педагогическия съветник или с училищния психолог, или с други специалисти при необходимост.

Насоки за работа с родители, когато не съдействат:

В случай че родителите отказват да съдействат или по някакъв начин възпрепятстват действията на детската градина, училището, центъра за подкрепа на личностното развитие, специализираното обслужващо звено учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

4. Ресурсна обезпеченост

4.1. Ръководството на институциите в системата на предучилищното и училищното образование е необходимо да осигурява:

- ежегодно обучение на служителите по теми, свързани с насилието и тормоза;
- обучени специалисти за интервенция в ситуации на тормоз в институцията, а при липса на такива да се обърне към външни за институцията специалисти, които са обучени за интервенция в ситуации на тормоз;
- информация, материали по темата за насилието и тормоза в детската градина/училището, информация за наличните ресурси в общността и други.

4.2. Министерството на образованието и науката е необходимо да осигурява:

- проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с тормоза в образователните институции;
- обучения чрез включване на тематични области, свързани с насилието и тормоза, в Националната програма за квалификация, посредством оперативни програми и други.

Механизмът за противодействие на тормозът и насилието в ДГ № 19 “Славейче“ е разработен съгласно Заповед № РД09-1877/18.12.2015г. на Министъра на МОН и актуализиран на Заседание на педагогически съвет с протокол № 1/12.09.2025 г.

Приложения:

Приложение 1: Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия

Приложение 2: Насоки за интервенция

Приложение 3: Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск